

TÜRKİYE SATRANÇ FEDERASYONU
MERKEZ HAKEM KURULU
FORMASYON ve ORGANİZASYON
EĞİTİM NOTU

Türkiye Satranç Federasyonu hakem kurslarına başvurabilmek için adayların taşıması gereken şartlar şunlardır.

Aday Hakem kurslarına başvurabilmek için (Aday Hakem olabilmek için);

1. T.C. veya K.K.T.C. vatandaşı olmak,
 2. 19 yaşından gün almış olmak,
 3. En az Lise mezunu olmak, (Ulusal sporcu olup hakem olmak isteyenlerde bu şart aranmaz)
 4. Sabıka kaydı olmamak,
 5. Satranç ya da başka bir spor dalında, hakem, sporcu veya başka bir görevde iken, tahkim kurulu, genel müdürlük ceza kurulları veya spor federasyonlarının ceza veya disiplin kurullarınca son 5 (beş) yıl içerisinde 6 (altı) ay veya daha fazla hak mahrumiyeti veya yarışmalardan men cezası almamış olmak,
 6. Başvuru dilekçesi.
- Yapılacak sınavda başarılı olmak şartıyla Aday hakem unvanını alırlar.
Hakem talimatı madde 16. (Kaynakça 1)

Gelişim Kurslarına başvurabilmek için;

1. Aday hakem veya İl hakemi unvanını taşıyor olmak, (Aday hakemler, hakemlik onay tarihlerinden itibaren 1 (bir) yıl geçtikten sonra başvurabilir.)
2. Satranç ya da başka bir spor dalında, hakem, sporcu veya başka bir görevde iken, tahkim kurulu, genel müdürlük ceza kurulları veya spor federasyonlarının ceza veya disiplin kurullarınca son 5 (beş) yıl içerisinde 6 (altı) ay veya daha fazla hak mahrumiyeti veya yarışmalardan men cezası almamış olmak,
3. Sabıka kaydı olmamak,
4. Başvuru dilekçesi.

İl Hakemi olabilmek için;

1. Aday hakem unvanını taşıyor olmak,
 2. Son üç yıl içinde en az 6 (altı) yarışmada hakem raporuna göre başarı ile görev (75 ve üstü not) yapmış olmak, (Aday hakemler için gereklidir)
 3. Satranç ya da başka bir spor dalında, hakem, sporcu veya başka bir görevde iken, tahkim kurulu, genel müdürlük ceza kurulları veya spor federasyonlarının ceza veya disiplin kurullarınca son 5 (beş) yıl içerisinde 6 (altı) ay veya daha fazla hak mahrumiyeti veya yarışmalardan men cezası almamış olmak,
 4. Sabıka kaydı olmamak,
 5. Başvuru dilekçesi.
- Yapılacak sınavda başarılı olmak şartıyla Aday hakemler 2.maddedeki şartı sağlamaları şartıyla il hakemi unvanını alırlar.

Ulusal Hakem Kurslarına başvurabilmek için;

1. İl hakemi unvanını taşıyor olmak, (İl hakemleri, il hakemliği terfi onay tarihlerinden itibaren 1 (bir) yıl geçtikten sonra başvurabilir.)
2. Başvuru metninde ilan edilen norm sayısını sağlamış olmak (En az 2 norm) İl hakemleri için norm tablosuna Satranç Hakemi Değerlendirme ve Terfi Prosedüründen (Kaynakça 3) ulaşabilirsiniz. Mevcut norm sayısına Güncel Norm Tablosundan (Kaynakça 8) ulaşabilirsiniz.
3. Satranç ya da başka bir spor dalında, hakem, sporcu veya başka bir görevde iken, tahkim kurulu, genel müdürlük ceza kurulları veya spor federasyonlarının ceza veya disiplin kurullarınca son 5 (beş) yıl içerisinde 6 (altı) ay veya daha fazla hak mahrumiyeti veya yarışmalardan men cezası almamış olmak,

4. Sabıka kaydı olmamak,
5. Başvuru dilekçesi.

Ulusal Hakem olabilmek için;

1. İl Hakemi unvanını taşıyor olmak,
 2. Satranç Hakemi Değerlendirme ve Terfi Prosedüründeki (Kaynakça 3) norm şartını sağlamak
 3. Satranç ya da başka bir spor dalında, hakem, sporcu veya başka bir görevde iken, tahkim kurulu, genel müdürlük ceza kurulları veya spor federasyonlarının ceza veya disiplin kurullarınca son 5 (beş) yıl içerisinde 6 (altı) ay veya daha fazla hak mahrumiyeti veya yarışmalardan men cezası almamış olmak,
 4. Sabıka kaydı olmamak,
 5. Başvuru dilekçesi.
- Yapılacak yazılı ve uygulamalı sınavda başarılı olmak şartıyla il hakemleri 2.maddedeki şartı sağladıkları an Ulusal hakem unvanını alırlar.

Hakem Lisanslarının İptali

1. İstifa etmek,
2. Hakem olabılme koşullarından birini kaybetmek,
3. Özürsüz olarak üç defa hakemlik görevine gelmemek, gelişim kurs veya seminerlerine özürsüz katılmamak,
4. Onur kırıcı hareketlerde bulunmak,
5. Kasıtlı olarak tarafsızlığa aykırı harekette bulunmak,
6. Gerçek dışı rapor düzenlemek, gizlemek, taraflardan maddi ya da manevi bir karşılık sağlamak,
7. Disiplin Kurulunca haklarında altı ay ve daha fazla karşılaşmalardan men veya hak mahrumiyeti cezası bulunmak,
8. Ulusal, il ve aday hakemlerde, üç etkinlik dönemince lisanslarını vize ettirmemek,
Hakem talimatı madde 21.(Kaynakça 1)

Merkez Hakem Kurulunun Oluşumu

Merkez Hakem Kurulunun kuruluşu, Atama ile Göreve Gelen Federasyon Kurulları Talimatında gösterilen hükümler doğrultusunda oluşur. Merkez Hakem Kurulu üyelerinde, ilgili talimatta belirtilen koşullar dışında;

- a) FA (Fide Arbiter) veya IA (İnternational Arbiter) ünvanına sahip olmak
- b) Aktif sporcu olmamak

şartları aranır.

Hakem talimatı madde 6.(Kaynakça 1)

İl Hakem Kurullarının Oluşumu

Lisanslı hakem sayısı, en az 5 (beş)i il hakemi veya daha üst seviyede hakem olan il ve ilçelerde, hakem kurulları kurulması zorunludur. Hakem kurulu olmayan yerlerde bu görev il temsilcisi tarafından yürütülür.

Hakem talimatı madde 9. (Kaynakça 1)

İl ve ilçe hakem kurulu üyelerinde,

- a. En az il hakemi unvanına sahip olmak,
- b. Vizeli olmak,

koşulu aranır.

Hakem talimatı madde 10.(Kaynakça 1)

Hakemlik Sınıfları

Hakemlik sınıflamaları aşağıda belirtilmiştir.

- Aday hakem
- İl Hakemi
- Ulusal Hakem:
- FIDE Hakemi (FA): FIDE'nin norm ve sınav koşulları esas alınır,
- Uluslararası Hakem (IA): FIDE'nin norm ve sınav koşulları esas alınır,
Hakem talimatı madde 17. (Kaynakça 1)

Hakemlerin İl Değişiklikleri

Hakemler, bulundukları ilden başka bir ilde ikametlerinin değişmesi durumunda yer değiştirirler. Bu durumdaki hakemler, yer değişikliklerini belgeleyerek Federasyona başvururlar. Yer değişikliği işlemleri Federasyon tarafından yerine getirilir. İlgili illere duyurulur.

Hakem talimatı madde 29. (Kaynakça 1)

Başvurular;

Türkiye Satranç Federasyonu İnternet Sayfası üzerinden,

- Federasyon
- İletişim Merkezi
- Yeni Destek Talebi
- Hakemlik / Nakil İşlemleri

adımlarını izleyerek yapılabilmektedir.

FORMASYON

Formasyon, bir kişinin mesleğini yaparken sahip olması gereken bilgi ve beceri yanında tutum ve davranışlarının görevin beklentilerine uygun olarak biçimlendirilmesidir.

Satranç hakemliğinde formasyon hakemlerin görevlerini yaparken istenen tutumu göstermeleri, beklenen davranışları kazanmasıdır. Hakemlerin neyi yapması gerektiği kadar nasıl yapması gerektiği de önemlidir. Tüm bunlar ancak formasyon eğitimi ile mümkündür.

Kurallar hakemlerin ne yapacaklarını belirtir, ancak nasıl davranacaklarını açıklamaz. Hakemler bunu büyük ölçüde yarışma ortamında öğrenirler. Her yarışma kuralların pekiştirildiği aynı zamanda formasyon eğitiminin yapıldığı ortamlardır. Bu nedenle hakemlik bir usta-çırak işidir. Hakemler, kurslarda teorik olarak öğrendiklerinin yanında pek çok şeyi yarışmalarda öğrenirler. Yarışmalar hakem eğitimlerinin yapıldığı asıl ortamlardır.

Başhakemler yarışma esnasında yapacağı hakem toplantılarında hakemlerin formasyonuna yönelik eğitim vermelidirler. Hakemler ise başhakem ve diğer kıdemli hakemlerin tutum ve davranışlarına bakarak kendi tarzını oluşturacak davranışları edinmelidir. Bu nedenle başta başhakem olmak üzere diğer üst düzey hakemlerin başlangıç düzeyindeki hakemlere karşı rol-model olma sorumlulukları vardır.

Organizasyonların temeli hakemlerin görev tanımlarına hakim olmalarıyla başlar.

Görev Tanımları

Hakemlerin görev tanımları 3'e ayrılır.

- Yarışma öncesi görevleri
- Yarışma sırasındaki görevleri
- Yarışma sonrası görev ve sorumlulukları.

A. Başhakemin Yarışma Öncesi Görevleri

1. Yarışma yönergesini kontrol etmek,
2. Oyun salonunu belirlemek; salonun aydınlatma, iklimlendirme, havalandırma şartlarının yarışmaya uygunluğunu sağlamak, ortam değerlerini, oyunların izlenebileceği yerleri incelemek,
3. Yarışma hakemleri arasında görev dağılımı yapmak, sorumluları belirlemek,
4. Oyun masalarının düzenini belirlemek ve satranç saatlerinin nereye konacağına karar vermek,
5. Yarışmayı düzenleyen kuruluşun temsilcisi, varsa turnuva yöneticisi ile kuraların çekilmesini yönetmek, kura çekiminin ve renk saptamasının FIDE Satranç Kurallarına uygun olmasını sağlamak,
6. Sporculara turların gün ve saatlerini, yarışmanın varsa özel kurallarını duyurmak ve onların rahatça görebileceği şekilde yarışma yerine asmak,
7. Teknik toplantıyı düzenlemek,
8. Teknik toplantıda alınan kararların tutanak halinde imzalanmasını sağlamak,

Teknik Toplantı

Başhakemin yaptığı bu toplantı, Organizasyonun stratejisi ve hedefleri bakımından önemlidir. Başhakem turnuva yönergesinde değişiklik yapmak zorunda kalırsa, bunu teknik toplantıda gerekçesiyle açıklamalıdır. Teknik toplantıda duyurulmayan konular için daha sonra herhangi bir değişiklik yapılamaz. Teknik toplantıda;

- Organizasyon sorumluları tanıtılır.
- Başhakem, başhakem yardımcıları, (gerekli ise diğer hakemler) organizasyonun diğer sorumluları (genel koordinatör, yarışma direktörü, otel veya tesis sorumlusu v.b. diğer görevliler), varsa destekleyiciler katılımcılara tanıtılır.
- Yarışmanın amacı, sonuçları, sonuçların nerede ve nasıl kullanılacağı açıklanır.
- Yarışma alanı ve yarışma salonunun tanımlanması (wc, büfe, analiz salonu, sağlık merkezi vb.),
- Yarışma yönergesinin okunması (Çoğu zaman önemli yerler okunur ve yorumlanır. Tur sayısı, program, yarışma sistemi, eşitlik bozma yöntemleri v.b.)
- Yarışma, lig veya takım yarışmaları ise, özel durumların anlatılması, (işleyiş, takım listeleri, oturma düzeni, puanlama. vb.),
- Eşlendirmelerin, sonuçların duyuru zamanı, yeri
- Varsa, itiraz kurulunun ilgili yönerge ve prosedürler uyarınca oluşturulması.
- İtirazların en son hangi zamana kadar yapılabileceği ve usulü,
- Yönergede yer almayan konular ve yorumlar (telefon ve benzeri iletişim araçları yasağı v.b.),
- Organizasyonun kompozisyonuna göre öngörülen diğer konular,
- Renk veya sıra kurası çekimi,
- Barınma, ulaşım, transferler ile beslenme olanaklarının anlatılması,
- Sağlık sorunlarının nasıl giderilebileceği,
- Varsa, boş günlerde yapılabilecek kültürel aktiviteler,

B. Başhakemin Yarışma Sırasındaki Görevleri

1. Yarışmaları başlatmak,
2. Yarışma düzenini gözetmek ve sporcuların oyun salonunda rahat ve sessiz bir ortamda oynamalarını sağlamak, anlaşmazlıkları çözmek, tartışmaları önlemek, gerektiğinde, sporcuların disiplinsiz davranışlarını cezalandırmak,
3. Tur sonuçlarının düzenli olarak kayıtlara geçirilmesini sağlamak,
4. Yarışma sırasında sporcuların davranışlarını ve karşılıklı ilişkilerini incelemek, dürüstlük ve spor anlayışına uygun bir şekilde yarışıp yarışmadıklarını denetlemek,
5. Oyunların sonuçlarını düzenli olarak yarışma tablosuna ve ilgili yerlere veri kaydı olarak işlenmesini sağlamak,

6. Hakemlerin, yarışma süresince kurallara uymaları ve başhakemin kararlarına uyup uymadıklarını denetlemek,

C. Başhakemin Yarışma Sonrasındaki Görevleri

1. Başhakemler, hakemlerin eğitimi ile ilgilenmelidirler. Başhakemler turlardan sonra eğitim amaçlı toplantılar düzenleyip, değerlendirmeler yapmalıdırlar.
2. Etkinliğin bitiminden sonra yarışma sonuçlarını, eşit puanlı sporcular için eşitliklerin turnuvasının özel kurallarına göre bozarak olarak açıklamak,
3. Etkinliğin özel kurallarını, program ve çizelgeleri, tur sonuçlarını, yazılmış oyunları düzenleyicilere teslim etmek,
4. Hakem dilekçelerini, ceza kararlarını ve yarışma sonuçlarının bir örneğini kuvvet derecesi hesaplama sistemine göre istenen şekilde düzenleyerek merkez/il/ilçe hakem kuruluna teslim etmek,
5. Federasyon yıllık etkinlik programında yer alan ulusal veya ülkemizde yapılan bütün uluslararası etkinliklerin sonuçlarını Merkez Hakem Kuruluna iletmek,
6. Belgelere, etkinlik ile ilgili raporu eklemek, hakem raporunda genel izlenimlerini, sorunları, yarışmayı terk eden sporcuları ve bilinen terk nedenlerini, gerekli görürse sporcularla ilgili teknik bilgileri belirtmek, düzenlemiş olduğu hakem raporunu 3 (üç) gün içinde, merkez/il/ilçe hakem kuruluna teslim etmek,
7. Yarışmada kullanılan malzemeleri eksiksiz olarak yarışma organizasyonuna teslim etmek.

Başhakemlerin Düzenlediği Raporlar

Başhakemler, yarışma ile ilgili düzenledikleri Turnuva paketini il ve yöre yarışmalarında il temsilcisine (iladi@tsf.org.tr) ve Merkez Hakem Kuruluna (mhkrapor@tsf.org.tr / mhk@tsf.org.tr) adresine e-posta ile gönderirler. Ulusal veya uluslararası düzeyde yapılan yarışmalarda ise hakem raporları, diğer evraklarla birlikte sadece Merkez Hakem Kuruluna göndermelidirler. Turnuva paketi, ayrıca, Elo hesaplamalarına dahil turnuvalarda (elo@tsf.org.tr) adresine gönderilir.

Hakemlerin Görev Tanımı

Bir hakem yarışmada görevlendirildiğini öğrendiğinde öncelikle yarışmaya fiziksel ve zihinsel olarak hazırlanmalıdır. Başhakemi aramalı, yönergeyi mutlaka okumalıdır. Her hakem görev tanımını bilmelidir. Başhakem görev tanımı (*Kaynakça 6*), Hakem Görev Tanımı (*Kaynakça 7*) görebilirsiniz.

Görev tanımında belirtilen görevlere ek olarak başhakemin vereceği görevler önceliklidir. Yarışmanın bir ekip tarafından yönetildiğini bu ekibin liderinin başhakem olduğu unutulmamalıdır. Yarışmadan önce mutlaka teknik toplantı düzenlenmelidir. Bir hakemin başka bir görevi yoksa yarışma öncesi teknik toplantıya katılmasında yarar vardır.

Yarışma öncesi başhakem bir yetkilendirme yapmalı ve hakemlerin sorumluluk alanlarını belirlemelidir. Hakemler bu yetkilendirmeye uymak durumundadır. Örneğin zaman cezası hangi seviyedeki hakemler tarafından verileceği belirlenmelidir. Yetkilendirilmemiş bir hakem bunu üstlenmemelidir. Yarışma başladıktan sonra bir hakem, başhakemin kendisi için uygun gördüğü sorumluluk alanında görevine başlamalıdır.

Hakemler yarışma süresince başhakem kararlarını eleştirmekten ve başhakem otoritesini bozacak girişimlerde bulunmaktan kaçınmalıdır. Hakemlerin verilen kararları kendi aralarında açıktan tartışmaları doğru bir davranış değildir. Anlaşılmayan bir konu varsa bu durum hakem toplantılarında dile getirilmelidir.

Yarışmada sürecindeki her bölümün kendisine ait farklı özellikleri olabilir. Hakem buna göre önceliklerini belirleyebilir. Tur başlamasından sonraki ilk on dakika genellikle yanlış oturma, yanlış dizilim, saatin çalışmaması,

gelmeyen oyuncular gibi sorunlar gözlenir. Hakem incelemelerinde bu konulara öncelik tanınmalıdır. Dizilimle ilgili asıl denetlemeler mutlaka yarışma öncesi yapılmalıdır.

- Yarışmanın başlamasından bir saat geçince hakem ilk zaman kontrolünü yapar. İlk zaman kontrolünden sonra hakemler için nispeten rahat bir dönem başlar. Hakemin kendisini bir ölçüde dinlendirebileceği ihtiyaçlarını giderebileceği uygun zaman dilimi olabilir. Ancak çocuk yarışmalarında ilk zaman diliminin iş yükünün fazla olduğu unutulmamalıdır.

Zaman Kontrol Çizelgesinin Önemi

- a) Saatlerin doğru çalışıp çalışmadığının kontrolünü sağlar,
- b) Hamlelerin eksiksiz yazıldığının kontrolünü sağlar,
- c) Kuraldışı hamleye dönülürken saat ayarına yardım eder,
- d) Saattin pili biterse saat ayarına yardım eder.

İtiraz durumunda kurulun incelemesi için istenebilir bu nedenle okunaklı yazılmalıdır.

- Uzun süren yarışmalarda özellikle iki tur olan günlerde hakemler enerjilerini korumak durumundadırlar. Başhakem, hakemlerin yarışma sonuna kadar dinç kalabilmeleri için gerekli tedbirleri almalıdır.
- Oyun alanında bir şeyler yemek, içmek, (su hariç) gazete, dergi ve kitap okumak doğru davranış biçimi değildir.
- Bir satranç hakeminden yarışma boyunca tüm olayları görmesi beklenemez. Ancak iyi bir hakem de nerede ve ne zaman bulunacağını bilmelidir. Doğru zamanda, doğru yerde bulunmak zaman içinde kazanılan bir özelliktir.

Örneğin sıkça karşılaştığımız bir olay; yenilgi nedeni ile güç duruma düşecek bir çocuğun bir bahane bulma çabasına gireceği unutulmamalıdır. Hakem, maçı değil durumu kurtarmayı düşünen bir çocuğu fark edebilmelidir. Hakemin böyle bir masada sık görülmesi çocuğun bu gayretini boşa çıkaracaktır. Hakemin bu yaklaşımı sonradan çıkabilecek bir sorunu başlangıçta önleyecektir.

- Bir sorun ne kadar önce fark edilirse çözümü de o kadar kolay olur. Örneğin saatin ekleme yapmadığı ilk on dakikada fark edilmesi ile oyunun sonlarında anlaşılması arasında çözüm kolaylığı açısından ciddi fark vardır. Bu nedenle hakemler sorun oluşturacak olayları fark ettikleri anda çözümü aramalıdır.
- Hakem bir masadan çağrıldığında, olabildiğince çabuk ve diğer masaları rahatsız etmeden gitmelidir. Hakemin olay yerine koşarak gitmesi veya işi ağırdan alması istenen bir davranış değildir.
- Hakemler, oyunları izlemek amacı ile bir masanın başında uzun süre kalmamalıdır. Bazen oyuncuların bu durumdan rahatsız olabileceği de unutulmamalıdır. Oyuncular pek çok şeyden rahatsız olabilirler ama hakemden rahatsız olmamalıdır.
- Bir hakem maçı oyuncu gibi değil hakem gibi izlemelidir. İzlerken bu konumda hangi hamleyi yapmalı diye değil, burada ne gibi bir sorun yaşanabilir diye düşünmelidir. Oyuna kendine kaptırmamalıdır. Oyun esnasında yapılan hamleler karşısında beden diline hâkim olmalı ve mimiklerden kaçınmalıdır.
- Maçın son anları ise zaman sıkışmasının olduğu kuraldışı hamlelerin yapılabileceği dönemdir. Bu anlar hakemin masayı yakın takibe alması gereken bölümdür.
- Hakem biten oyunlarla ilgili herhangi bir yorum veya analizden kaçınmalıdır. Oyuncularla ve diğer hakemlerle bu konu ile ilgili konuşmamalıdır.
- Formasyonda kişisel bakımda son derece önemlidir. Hakemler yönergede belirtilen şekilde giyinmelidirler. *Hakem Talimatı madde 27. (Kaynakça 1), Hakem Giysileri Yönergesi (Kaynakça 4)*
- Hakemler unvanlarına uygun kokartlarını mutlaka takmalıdırlar. Bir yarışma ortamında hakemler öncelikle fark edilmelidirler. Bir oyuncu başını kaldırıp hakemi aradığında onu kolaylıkla bulabilmelidir. Kılığı

kıyafeti uygun olmayan bir hakem çevresindekilerle iletişimde sorun yaşayabilir. Kendisine beklenen saygı duyulmayabilir.

- Bir hakemin uyku ve dinlenme saatlerine önem vermesi önemlidir. Yarışma ortamında uykulu ve yorgun gözükmemelidir.
- Hakemlerin yarışma anında salondan ayrılmaları önemli bir konudur. Hakemler zaman zaman oyun salonu dışına çıkmak durumunda kalabilirler. Hakemin ayrılmasıyla salonda boşluk olmamalıdır. Hakem salondan ayrıldığında sorumlu olduğu bölümü mutlaka bir başka hakeme bırakmalıdır. O bölüme ait dokümanları da yerini bıraktığı hakeme teslim edilmelidir. (Ceza Bildirim Formu gibi..) Konu ile bilgilendirme gerekiyorsa mutlaka bilgilendirmelidir. (Örnek: 25.Masadaki beyaz oyuncunun bir kural dışı hamlesi bulunuyor gibi...) Hakemler oyun alanından ayrılmaları gerekirse mutlaka başhakem veya başhakem yardımcısından izin almalıdırlar.
- Salonda her an yetkili bir hakem bulunmalıdır. Başhakem de salondan ayrılırken başhakem yardımcısını bilgilendirmelidir.
- Yarışma süresince başhakeme hızlı bir şekilde ulaşmak önemlidir. Bu nedenle başhakem ve başhakem yardımcısının sessizde olmak koşulu ile yarışma esnasında telefon taşımaya izin verilir. Özellikle birden çok salonda yapılan yarışmalarda bu tür iletişim çok daha gereklidir. Diğer hakemlerin ise yarışma anında telefon taşımaları doğru bir davranış değildir.
- Hakemler yarışma boyunca değişik kişilerden yarışmaya yönelik eleştiriler duyabilir. Hakemler bunları duysalar bile cevap vermemelidir. Önemli buldukları eleştirileri başhakeme iletmelidir.
- Hakem odaları ve başhakem masaları o yarışmada görevli hakemlere aittir. Görevli olmayan hakemlerin bu salonda sadece hakem olmalarından dolayı uzun süre bulunmaları doğru bir tutum değildir. Hakemler ne kadar üst düzey hakem olurlarsa olsunlar görevli olmadıkları bir yarışmada hakem odasına girmemeye özen göstermelidirler. Bir başhakem kendisinden ne kadar üst düzeyde olursa olsun görevli olmayan bir hakemin makamına oturmasına izin vermemelidir. Başhakemin olmadığı anda onun masasına oturup, bilgisayarına bakan bir başka hakemin oluşturduğu tablo kabul edilebilir görüntü değildir.

İLETİŞİM

İletişim ve formasyon farklı olşalar bile birbirlerini tamamlayan ve etkisini artıran kavramlardır. Bir hakemin konuşması, ses tonu, mimikleri, yürümesi, duruşu, beden dilini kullanması notasyon kağıtlarını toplaması ve bunun gibi pek çok eylem formasyonla ilgili olsa bile aynı zamanda iletişimin de konusudur.

İletişim denince öncelikle sporcuların, takım kaptanlarının, antrenörlerin, velilerin hakemlere hızlı, kolay ve aracısız ulaşabilmesi onlarla eşit düzeyde etkin konuşabilmesi ve taleplerini iletebilmesi anlaşılmalıdır.

Bir hakemin olumlu bir iletişim sağlaması onun işini kolaylaştırır. İletişimdeki başarı, bazı sorunların görülmesini engeller. İletişimdeki başarısızlık ise küçük sorunların büyümesine neden olur.

Yarışma sırasında iyi bir iletişim ortamı sağlamak için yarışma öncesi hazırlıkların eksiksiz yapılması önemlidir. Yarışma ortamında gözlenen her bir eksiklik oyuncuların hoşgörüsünü düşürür. Her şeyin düzgün olduğu ortamlarda ise hoşgörü eşiği yüksektir. Bu nedenle iletişimdeki başarı organizasyonun başarısı ile doğrudan bağlantılıdır.

Hakemler yarışma esnasında başkaları ile tartışmaktan kaçınmalıdırlar. Sürekli itiraz edenler varsa onları başhakeme yönlendirmek doğru olacaktır.

Yarışma esnasında bir aksaklık olduğunda gerekli açıklama başhakem tarafından ya da turnuva direktörü tarafından yapılmalı, gecikme olmuşsa nedeni ve muhtemel başlama saati belirtilmelidir. İnsanları en çok kızdıran şeyin beklemek değil, belirsizlik olduğu unutulmamalıdır.

Her hakemin zaman içerisinde bir imajı oluşur. Bu imajın oluşumunda hakemin iletişim becerisi belirleyicidir. Bu nedenle hakem görevini yaparken güler yüzlü olmalı, tüm taraflara gerekli nezaketi göstermelidir. Hakemin konuşma biçimi, seçtiği sözcükler, ses tonu, beden duruşu, jest ve mimikler önemlidir.

Tüm spor dallarında “hakem şansı” diye adlandırılan bir deyimden söz etmek mümkündür. Bu sadece pozisyona yakın olmak, o an orada bulunmak ile açıklanamaz. Bu bir süreç işidir. Bir hakemin zaman içinde taraflarda oluşturduğu güven duygusu onun şansını belirler. Her bir yarışma aynı zamanda her hakemin kendi şansını inşa sürecidir. Dolayısı ile “hakem şansı” ona verilen bir lütuf değil, süreç içinde kazandığı değerdir.

Son Söz

Hakemler kural bilgilerine hakimiyeti ve kuralları yorumlamalarındaki becerileri ile bir yere gelebilirler. Ancak bir hakemin üst düzey hakem olabilmesi için en önemli özelliğin satranç hakemliğine uygun formasyonu ve iletişim becerisi olduğu unutulmamalıdır.

**Merkez Hakem Kurulu
2026**

Kaynakça

1. **Hakem Talimatı**
2. **Satranç Hakemi Yetiştirme Prosedürü**
3. **Satranç Hakemi Değerlendirme ve Terfi İşlemleri Prosedürü**
4. **Hakem Giysileri Yönergesi**
5. **Sınav Prosedürü**
6. **Başhakem Görev Tanımı**
7. **Hakem Görev Tanımı**
8. **Güncel Norm Tablosu**